నీతిసంగ్రహము

కాకినాడ, 1914

Record no. 729

Nītisaṅgrahamu

Kākināḍa, 1914

Record no. 729

నీతిసంగ్రహము / మంగు వేంకటరంగనాధరావుచే ముద్రించి ప్రకటింపబడెను.- కాకినాడ : శ్రీవేంకటేశ్వర విద్యాసాగర ముద్రాక్షరశాల, 1914.

16 p. ;20 cm.

Record no. 729

Nītisaṅgrahamu / Maṅgu Vēṅkaṭaraṅganādharāvucē mudriñci prakaṭimpabaḍenu.- Kākināḍa : Śrīvēṅkaṭēśvara Vidyāsāgara Mudrākṣaraśāla, 1914.

16 p. ;20 cm.

Record no. 729

శ్రీరస్తు

నీతిసంగ్రహము.

ఇది

మంగు వేంకటరంగనాథరావువలన
ముద్రించి ప్రకటింపబడియె.

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు

కాకినాడ.

శ్రీవేంకటేశ్వర విద్యాసాగర ముద్రాక్షరశాల.

1914 వెల 0—1—0

శ్రీ ర స్తు.

నీ తి సం గ్ర హ ము.

క ॥ శ్రీనొసఁగు యశము వెంచు । మానప్రమదంబు సేయును ఱుదోషంబుల్ । పోనడచుఁగౌరము విమల । జ్ఞానము మెఱయించు సాధుసంగతిదలపన్ ॥ క ॥ తిలలును నీళ్ళును వస్త్రం । బులు పుష్పసుగంధవాసమున సౌరభముం । బొలుపెసఁగఁ దాల్చుఁగావున । నలయక సత్సంగమున నగు సద్గుణముల్ ॥ క ॥ ఎఱుకగలవారి చరితలు । గఱచుచు సజ్జనుల గోష్ఠిఁ గదలక ధర్మం । బెఱుఁగుచు వెఱగిన దానిని । మఱువక నుష్ఠించునది సమంజసబుద్ధిన్ ॥ క ॥ పురుషుండు రెండుదెఱఁగుల । ధర నుత్తముఁడనఁగ బరఁగుఁదా నెయ్యెడలం బరుసములు వలుకకునికిన్ । దురితంబులు వోరయు పనుల దొరుగుటవలనన్ ॥ క ॥ తను బొకము గొనియాడగ । వినియుబ్బడు సజ్జనుండు వెండియు గడుమే । లొనరించుఁ గీడొకించుక । యునుదనదెస దోషనీక యుండుగుచు వచ్చున్ ॥ తే ॥ గీ ॥ చెల్లి

యుండియునయిరణసేయునతఁడు। వేదవడియు
నునర్థికిబ్రియముతోడ । దనకుగలభంగినిచ్చునతం
డుపుణ్య। పురుషులనిచెప్పిరార్యులుబుధవరేణ్య॥ క॥
జనులకునోడబాటగువిధ । మునఁనడుచుచులోకనిం
ద్యములనుడుగుచుమీ। ఱినయొకనికలిమికులుకక
మనుజులతోఁబొందిపొసఁగిమనుటొప్పున్నృపా ॥ క ॥
కోపమునుబ్బునుగర్వము । నాపోవనియునికియు
నుదురభిమానముని। ర్వ్యాపారత్వముననునివి। కా
పురుషగుణంబులండ్రుకౌరవదాధా ॥ తే ॥ గీ ॥ తగి
న వేషంబుతనుదానపొగడుకొనమి। నొచ్చియును
గీడువలుకమియిచ్చివగవ। కునికితన కెంతనడువక
యున్న బిదప। దప్ప కుండుటనడువడియొప్ప జే
యు ॥ క ॥ పరులధన మునకుపిద్యా। పరిణతికిందేజ
మునకుబలముకనుమనం। బెరియగనసహ్యాపడున
న్న రుషుదెప్రులులేనివేదనంబడునధిపా ॥ క ॥ ఎదిరి
కిహితమును । మదికింపును గాగబలుకుమాటలది
క్కైరా। యొదవిననులెస్సయటుగా। కిదియది య
నకూరకుంట యెంతయునొప్పున్ ॥ ౧౧. క॥ చెలి
[illegible] తెలిసియు। గలకయుధర్మంబు

బాపగతియునుబెంపుం। దులువతనంబునువచ్చును
బలుకుబడినగానబొసగబలుకగవలయున్ ॥ ౧౨.
క॥ మనమునకు హితంబునుబ్రియ । మునుబథ్య
ముందథ్యమునున మోఘము మధురం । బునుబరి
మితమునునగుపలు । కొనరగ బలుకునదిధర్మయు
తముగసభలన్ ॥ ౧౩. ఆ ॥ గీ ॥ సత్యమునుశమంబు
శౌచంబులేకనా । స్తిక్యమునుని షిద్ధ సేవనంబు । గ
లిగితిరుగు దుష్టకష్టజన శ్రేణి । పోలియునుభయ
లోకములకుగాక ॥ ౧౪. తే॥ గీ ॥ సర్వతీర్థాభిగమ
నంబుసర్వవేద । సమధిగమము సత్యంబుతోసరి
యుగావు। ఎఱుగుమెల్లధర్మములకునెందుబెద్ద। యం
డ్రుసత్యంబు ధర్మజ్ఞులయినమునులు ॥ ౧౫. చ॥ సు
తజలపూరితంబులగు నూతులు నూఱిటికంటెసూ
నృత। వ్రతయొకబావిమేలుమఱిబావులునూంటికం
టికంటె నొకక్రాస। తక్రతువదిమేలు తతక్రతు
శతంబునకంటె సుతుండుమేలుత। త్సుతశతకం
బుకంటెనొకసూనృతవాక్యముమేలుచూడగన్॥ ౧౬.
క॥ వెలయంగనశ్వమేధం। బులువేయునునొకక్ర
సత్యమునునిరుగడలం। దులనిడితూపగసత్యము ।

పలసనుములు నూపుగౌరవంబున బేర్మిన్ ॥ ౧౭. క ॥ క్షమించువారిగనిచా । లమిబెట్టుమునైనసుంపలంప ననహాన । క్షమయకడు మెఱయుతొడవు । త్తమ రూపముగోరువారు చాల్తురు దానిన్ ॥ ౧౮. క ॥ అనుపమనియమాన్వితులయి । యనుపమదక్షిణల గ్రతుసహస్రంబులుచే । సినవారికంటెనక్రో । ధనుడుగరంబధికుడండ్రుతత్త్వవిధిజ్ఞుల్ ॥ ౧౯. క॥ అలిగిననలుగక యెగ్గులు పలికినమఱివిననియట్లుబ్రతివచనంబుల్ । వలుకకబన్నుమువడియెడ । దలపకయున్నతడుచూవెతత్త్వజ్ఞులిలన్ । ౨౦. క॥ అనఘుమురన్నముశాల్యో । దనమును భూమి యును మృదులతల్పముజీర్ణం। బునుసురుచిరచీనాంబరము నుసరియెవ్వనికినతడుముక్తింబడయున్॥ ౨౧.క॥ వినుతించిన నిన్దించిననఘానుమునబ్రియంబునప్రియములే । కునికియెబ్రేసిలనైనను । గనలువొడమమి యునుబ్రథమగణ్యగుణంబుల్ ॥ ౨౨.క ॥జనములు దనునవమానిం । చిననిందించినసుమహాజుసేయక నైరిం । చినశాంతాత్మకుడాతడు । మునుచేసినయట్లిసుకృతములనాదికొనన్ ॥ ౨౩. క॥పరులమనము

నకునెప్పుడు । బరుసతనము దోచునట్టిపాటులువిడియు । ప్పరికించునడతనడిచెడు । పురుషుండైహికసుఖంబుబొరయున్నృపాలా ॥ ౨౪. క॥ వినుమధురాహారంబులు । గొనుటయు బెక్కండ్రునిద్రగూరినయెడమే । ల్కనియునికియుగార్యాలో । చనము దెరవునడచుటయును జనదొక్కనికిన్॥ ౨౫. క॥ ధనమునువిద్యయువంశం । బునుదుర్మదులకు మదంబొనరించునుస । జ్జనులయిన వారికడకువ । యునువిన యమునివియ తెచ్చునుర్వీనాథా ॥తే॥గీ॥ పాడిగలిగిన నిహలోక ఫలములెల్ల । జేరుటయెకాదు కీర్తియుఁజెందు బురుషు । ధరణిఁబరగు బొగడ్త యెందాకనంత । కాలమునుఁబుణ్యలోకంబు గలుగునండ్రు॥ క ॥ దివికింజనినను నెవ్వని । వివిధగుణములఖిల జనులువినుతింతురువాఁ । డవ నీశ్వరసత్పురుషు । డవునసికయికొండ్రు బుద్ధినార్యులుప్రీతిన్॥ క॥ సరిగానెన్ను దురార్యులు । దరిద్రునింబతితునింగృతఘ్ను నిజమునిన్ । దొరకొను ధర్మముకామము। పరముగతియు నర్థమున నపారపముఖ్యా॥ క॥ కలిమియచుట్టులఁజేర్చును । గలిమియచెలుల

నుఘటించుఁ గలిమియశౌర్యో । జ్జ్వలుఁడని పించు
నుగలిమియ ।పలువురుసద్బుద్ధియనఁగఁబరగఁగఁజే
యున్। క॥ ఏవానిబంధుమిత్రులు । జీవధనంబుల
సుదప్పిఁజెందునుగృహిసుని । గావాని నెన్న గాఁదగు
'గేవలతనుకార్శ్యయుతుఁడుగృహిఁడెనరేలదా॥౩౧
గీ॥ పుట్టలిసు మంతనిడనిఁడఁ బొదలు శెరిగి । పుడు
కఁబుడుకంగఁగాటుక బోగజూచి । విత్తసముపార్జ
నము సేయు వృత్తులందుఁ । జిత్తమిడినట్టి వానికిచే
టులేదు॥౩౨. గీ॥ ప్లిలుగట్టునల కుబేరుండుదానైన
నాయమునకు వెచ్చమధికమైనఁ ।బేదయయినవా
ని పెన్నుద్దితగు । నాయమునకు వెచ్చమల్పమయిన
౩౩॥ క॥ తనయొడలంగల నెత్తురు। ధనహీనునివి
డిచిపోవుదారాదిసుహృ । జ్జనములు విడుచుటయ
రుదే । మనుపీనుగునిర్ధనుండు మదిబరికింపఁ॥౩౪॥
క॥ ధనమూలముజగమంతయు । ధనవంతునకష్ట
మగు పదార్థములెల్లం । దనచేతిలోనివగుటను ధన
మూర్జింపగ నెవ్విధంబునవలయున్॥౩౫॥ క॥ శ్రీ
మంతుఁడె కులవంతుఁడు । శ్రీమంతుఁడె సుభగరూ
ప జుశకఁణుండున్ శ్రీమంతుఁడె గుణవంతుఁడు।

శ్రీమంతుఁడె సిద్ధశేము పీమంతుఁడిలన్॥౩౬॥ క॥బు
డమెగల వెడగునైనను । బుడమింగలవారలెల్లభూ
షింతురుశ్రీ । నెడవాసినదూషింతురు । కడుబేఁవ
జికమున కంఠేగష్టముగలదే॥౩౭॥ తే॥గీ॥ న్యా
యపథముదప్పక యథనంబుఁగూర్పవ । లయుఁగూ
ర్చినయర్థంబు పాత్రమెరిగి । యిడగవలయునుదా
నునుగుడువవలయు ।నార్జితమునకురక్షణమదియ
చూవె। ౩౮ ॥ నేలంబాతినసస్యాల । పాలవుధన
మొండెమ్రిచ్చుపాలవుధరణి। పాలుసిపాలవుగావు
న । వాలాయఁముగుడువఁ బుడుకవలయు ధనం
బుల్ । ౩౯ ॥ క ॥ నెఱపగుసంపద గలిగియు ।నెరిదా
గుడు వంగగట్టనేరనిమనుజుం । డరిమురిఁ జేనికిగ
ట్టిన । వెరబొమ్మయకాఁడె యెన్ని విధములజూడన్।
౪౦ ॥ క ॥ కొలఁదికిమీరినలక్ష్మికి। నలరెడు భోగంబె
రక్షయారసిచూడన్ । జలపూర్ణతటాకమునకు । న
లవడఁగా వాటమయిన యలుగుంబోలెన్ ।౪౧॥క॥
ఏలాదాచెదరర్థము। లేలాయర్థులకు బెట్టరేలాకు
డువర్ । తూలకనిలువదుసిరిపెను । గాలింగంపించు
దీపకళికయుఁబోలెన్ । ౪౨॥ క॥ సిరియును నా

యుపగడున । స్థిరములుజముఁడదయుఁడీదిమదిం
దెలిసియుఁజే । యరుధర్మముధర్మస్య । త్వరితాగతి
యను పురాణవచనము వినరే । ౪౩॥ క॥ తనచేసిన
సద్ధర్మము । తనసొమ్ముగ నెరిగిననరుఁడు దానపరుండై
యనుభవియయిమనవల దాదినములచే మోసపో
కతిస్థిరబుద్ధిన్ । ౪౪ ॥ క॥ యిచ్చిచనునర్థమెల్లను ।వి
చ్చలవిడిగా బ్రిలోభివితరణిగా । చచ్చియువిడువండర్థం । బచ్చెరు
వుగ దాతలోభి యవునో కాఁడో । ౪౫ ॥ క॥ చనినజ
నునున్న నుండు । స్మనుజుడొకటిఁ జేయనరనాయ
కతో । డనతగిలినీడవోలెన్ । వినుచేసినకీడుమేలు
విడువవ్రవానిన్ । ౪౬ ॥ క॥ చెల్లుబడిగలిగి యెవ్వడు ।
దల్లికిదండ్రికినిదేహధనములువ్రత్తుల్ । చెల్లింపడెట్టి
కష్టుడుపొల్లుదుడామీద నాత్మఫలలాశియగున్ క॥
జననీజనకులవిప్రుల । దనయులగురువృద్ధసాధుదా
రాదులనే । జనుడుఘనుడయ్యుఁబ్రోవకదనరును
జీవన్మృతుండువాడుధరిత్రిన్ క ॥ క్షేత్రంబుపురు
షకారము । ధాత్రీశ్వరబీజమరయ దైవమురెండుం
సూత్రపడగూడెనేనిం । బాత్రముగుంగర్మపరుడుఫ
లమునకెంమన్ తే ॥ గి ॥ సారమతిబరికింపంగ బౌ

రుషంబు । కంబుదైవంబెగ డుముఖ్య కార్యసిద్ధి ।క
చట నేనియుబౌరుషంబెనక మెసగె । నేనియదిదైవడ
త్రంబయంతనిజము ॥క ।వినుపురుషుడుగావింపని । ప
నులనుదైవమదియెట్లు ఫలమొనరించున్ । జనము
లుగార్యమునడుపగ । ననుకూలతనిచ్చుగాక న
య్యాయిఫలముల్ ॥ తే ॥గీ॥ పౌరుషంబు దైవంబుతో
ట్పాటులేక ।ఫలముఁబొందంగ నేరదు పార్థివేంద్ర
విత్తసహకారి గాకున్న రిత్తనేల । వంధ్యముగుఁగాక
తా ఫలవంతమగునె । ౫౨॥ గీ॥ మేలురెండులోకం
బుల మేలతెచ్చు । గిడుచేసిన దప్పదుకీడెయగును
గానబ[illegible]వర్తనమున కానుకూల్య । శీలముగుదైవము
దిఫలసిద్ధిజేయు । ౫౩ ॥క॥ అనలంబించుక యయిన
బ । వనుచే వెలుగొందు మాడ్కివర్ధనమునుబొం ।
దునుసత్కర్మాచరణం । బునదైవంబానుకూల్యము
నఁ గురుముఖ్యా । ౫౪ ॥క॥ నేయివోలుపడినదీపియ
మాయుకరణి గర్మసిద్ధి మలిగినహీన । త్వాయత్తం
బయితానును । మానునుదైవానుకూల్య మహిమను
హీశా ।౫౫॥ క ॥ వినుపౌరుషంబుదైవము । ననురెం
డును గావ్యఫలము నందింపగనే । [illegible]గారణము

లుగాపునజననాయక సదృశములువిచారింపఁగన్
౫౬ ॥గీ॥ సభకుఁబోవరాదు సభవారిదోషంబు । లె
రిగియూరకున్న నెరుగకున్న । నెరిగియుండియే
నినిట్టట్టుపలికినఁ । బ్రాజ్ఞుడైనఁబొందుఁ బాపచయ
ము । ౫౭. ఆ॥ గీ॥ పాడిదప్పకుండఁబడసినయర్థంబు ।
నపాత్రములకు నీగిపాత్రములకు । బెట్టకునికియనగ
నెట్టిన రెండువి । ధములఁగీడుదొడరు ధరణినాథా
౫౮. ॥ క ॥ పరదార గమన మొప్పదు । పురుషులక
డియెల్ల పాపములకంటెనరే । శ్వరవరయాయు
స్సంక్షయ । కరంబుదద్వర్జనంబుగడు మేలరయన్
౫౯. ॥ క ॥ విమలజ్ఞానము దపమును । దమమునుఁ
ద్యాగంబుశాశ్వత ప్రచురానందమునకుఁగారణమ
గుటని । జముగాఁగయికొందురవిప్రసన్నవివేకుల్
౬౦. ॥ ఆ ॥ గీ ॥ అధ్వరంబుకంటె నధికంబుతపము
త । పంబునాఁగ మేనిప్రసన్న దనము । నిపుర జేతగా
వహింసయు సత్యవా । క్యంబు దమముదయయు
గానియపేయ । ౬౧. ॥ తే ॥ గీ ॥ పంచవిధవృత్తులగు
మహాపాతకములు । లోనుగాఁగిల్బిషములెల్ల లుంఠి
తంబు । లొసఁదపంబు ననత్యశౌచాదులొలయు । న

ఖిలసిద్ధులునటచేత నావహిల్లు । ౬౨. ॥ క ॥ దేవ
గృహముకడవీధిని గోవాటమునందురచ్చకొట్టము
నఁటపున్। భూవరసస్యములనువిష్ఠాస్సృజన మొప్పదం
డ్రుచారిత్రవిదుల్ । ౬౩ ॥ గీ॥ అంగహీనుదరిద్రువి
ద్యావిహీను । రూపహీనుని దెగడుట పాపమం
డ్రు। వేదదేవతానిందలు వేదవిక్రియంబు నడుపు
టకల్మషమండ్రుబుధులు । తే॥ గీ॥ నీళ్ళనాడకము
నుపూఁత నిందితంబు। చీరతడితో విదుర్చుట చెట్టి
యొరులు । గట్టివిడచిన వస్త్రంబుగట్టరాదు । మడ
త మార్చుటొప్పదు కడుమాపునయిన । ౬౪. ॥ క ॥
ఏపాపమేనిలేనిది। కాపురుషతనొకనిమీఁదఁగలిగిం
చినన । ప్పాపము జేసినవాడగు । నాపలుపయునం
గవింపు మాప్యులవలనన్ । ౬౫ ॥ తే॥ గీ॥ వెలదిజూ
దంబుపానంబు వేటపలుకు । ప్రల్లదంబుదండంబు
బరుసదనము । సొమ్మునిష్ప్రయోజనముగవమ్ము సేఁ
త । యనెడుసప్తవ్యసనములజనదుతగులు। ౬౬. తే॥
గీ॥ కొంచమైనను వగబంచి కుడువమేలు। పనుల
యెడదుఃఖమోర్చి యల్పంబు సుఖము।ననుభవిం
చుటహితముశత్రుసకునైన । నిచ్చుటయుత్సవయు

దిగినయెడనృపాల॥ ౬౮.

క॥ కమియబండకుండఁ గాయఁ గోసినచ
వి। చేఁదుకాదు విత్తుచేటుగలుగు। పక్వమగుడు
గోయఫలమిచ్చు జెడదుబీ। జంబుకార్యసిద్ధి జం
దమిట్లు॥ ౬౯. తే గీ॥ మాలకరిపుష్పములుగోయు
మాడ్కి—నేటి॥ పుష్పదేనియ గో్రలెడుపోలినెదురు।
గందకుండగ గొనునది కార్యఫలము। బొగ్గులకు
బోలె మొదలండ బోడుపజనదు। ౭౦ ।సీ॥ సత్రంబు
సాలయు జలిపందిరియు రచ్చ కొట్టము వచ్చుట
గురుజనములు। నిందించుటా గమనిందిత దీయవి
క్రియనిధిత ద్విలేఖనముకొండి। యముసంది భేద
ధనమన్యకర్మోప జీవనము గృతఘ్ను తపారదార
వృత్తిమంత్రి గ్రంథవిధ్వసనముమదలోలునాథు
నిబాలువృద్ధు॥ తే గీ॥ దాపసుని భీతువంచన దర
లజేయు। టతిథిభృత్య పుత్రులకు నాహారకలన।
మాచరింపక కుడుచుట యార్యకోటి। నిరయహే
తువులుగజెప్పునృపవరేణ్యా। ౭౧.

క॥ చేతగోనియుప్పానమామలుట। రాతిపయినినుప్పగొనుటరా
త్రిదధిముఘా। పేతంబుగ గుసుచుటధ। శ్మేతరములురేయిసక్తు వగ్గు
నరేంద్రదా। ౭౨॥ క॥ తనువునవిత్తి గినయమ్ములు। ననుపున బచ్చం

గవచ్చు నతిస్ఫూరత్న। మనముననాటిన మాటలు। వినుమెన్నియు
పాయములను వెడలునె యధిపా। ౭౩॥ క॥ నేయిమధువుసక్తు వుదధి
పాయసముజలంబులంబుభు క్త పరిశిష్టము భూ। నాయకయేకినిడదగదా
యుపుపెంపారఁగోరు టాత్మగలిగినన్। ౭౪॥ క॥ తల్లికిదండ్రికి సుతు
లను। నెల్లవిధంబులను వలయుహితములుసెప్పన్। మల్లకుమగాకకర్ణ
ముసల్లాపముగాగ జూపిసౌజన్యమునన్। ౭౫॥ క॥ వినుమాచారమువ
శ్యంబును నమపగ వలయుధర్మమునకది మూలం। బనఘాధర్మంబాయు
వు। పెనుచునులక్ష్మినశింబుబెంపొందించున్। ౭౬॥ గీ॥ యిన్నియా
చారములలోన నెక్కుడండ్రు సకలభూతంబులందును సదయుడగుట।
యాదిమునులటు గావున సత్కవర్గ। ములకుదయగల్మిపెద్దయు పలయు
గుణము। ౭౭॥ క॥ అప్పాపయసమర్థుండగు। నప్పాపదుఃఖయగు శూ
న్యమయితోచుజగం। బప్పాపమాతృవియోగం। బెప్పుడువాటిల్లినపుడ
యంతయుదూల్పున్। ౭౮॥ క॥ జనకుండధికుడుపాధ్యా। యునకుబది
మడుగులెక్కుడుర్వీనాథా। జనకునకు దశగుణంబులు। జననిగురుత్వము
న నిదిపరిశస్త్రముశ్రుతులన్। ౭౯॥ క॥ జననీజనకులచేనగు। జననంబా
గమముదనువిషయమని చెప్పన్। వినుమాచార్యువలననోం। దినతను
వజరామరంబు దివ్యంబునగున్। ౮౦॥ క॥ వినుమప్పదల్లియట్లుగ। గో
నినడు పగవలయు జన్నుగుడిపిపెనుచునే। వనితయదియు నాతనికిని జన
నీనమయండ్రు బుధులు సౌజన్యనిధీ। ౮౧॥ క॥ వినుభక్తియు వెఱ
పుగలిగి। యనుజన్ములు పెద్దవాని నారాధింపన్। జనవరయతడుంద
మ్ముల। గొంగియాడగ సిరికిబట్ట గుదురుజ్జ్వలులై। ౮౨॥ తే॥ గీ॥
మాతకును వేదములకు ధర్మంబునకును। బరములగు గురుశాస్త్రలాభ
ములులోవు। తపములేదుపవాసవ్రతంబుకంటె। నధికమయినదియం
డ్రుమహాత్ములనఘ॥ ౮౩. క॥ ఉత్తమపదంబుధర్మాయత్తముధర్మంబు
శ్రుతుల కధికసహాయంబె త్తైఅగునధర్మక్రియః। జిత్తంబుననోసర్పవలయు
జిపంచుతల్పన్॥ ౮౪. ॥క॥ ఎట్టివిశిష్టకులంబున। బుట్టిననధనద్విపేక
ములు గలిగియుము। నట్టిన కర్మఫలంబులు నెట్టనభోగింపకుండ నేర్పుర

ఘనుజుల్ । ౮౫ ॥ క ॥ సమయంబైనను గుసుమఫ । లము లెట్టులఁదో
చుఁ దరువులందరితోఁగ । ర్మమునం బొందమునుఖ దుఃఖములట్టు నిప్ర
యత్న కలితోద్భూతిన్ । ౮౬ ॥ క ॥ అమరన్ దాక్షిణ్యము ధర్మము
నకుఁ గుదురలదుర్నీతికిన్ మహిమను నెలవుదా । నమునిత్యముసురపురి
మా । ర్గముశీలమునంశ్రీయమునుఖంబులక్కల్లన్ । ౮౭ ॥ క ॥ వినుకర్మం
బొనరించును । జననము మరణంబునదియ సౌఖ్యముదుఃఖం । బునుగా
వించును దనచే । సినదానంబడకపోవ శివునకునశమే । ౮౮ ॥ తే ॥ గీ ॥
అర్థవంతుడై భోగంబులనుభవించు । చున్నయప్పుడయిదియట్లు లుండనే
రద । స్థిరము తానులోనుగానియెవుంగు । నతడువగఁ బొందడేదియె
గ్లాని సనధిప । ౮౯ ॥ క ॥ వెరవుసులావునుగలిగిన । పురుషులు లేరెట్లు
లోకమున నెవ్వారికిన్ । శిరిశాశ్వతంబెయనిపగ । బూరయుడు ధీయుండుక
లిమిపోకకునధిపా । ౯౦ ॥ తే ॥ గీ ॥ ప్రాణహానిదప్పించుచోపరిణయంబు
నందు గురుజనకార్యార్థమయ్యెనంగ । నాజనులతోడి సంభాషణమున
ర్వ । ధనము చెడియెడునెడబొంకజనున్నృపాలా । ౯౧ ॥ క ॥ అన్నృతాప
హారకలనం । బునబుట్టిన పాతకంబుపోవుండానె । ప్వానినపచరించెదగ
నా।తనిప్రీతుంజేయుధర్మతత్త్వపరా । ౯౨ ॥ క ॥ గురువునకు మాఱు
పలికిన । బూరసినకల్మషము పాసిపోవునతనికిం । బరితోషముగావినయ
పు । వెరవుసనుపహారమిచ్చివినతుండైనన్ । ౯౩ ॥ తే ॥ గీ ॥ పండునకు
బిక్షనిచ్చినచంద మొందు । బూదిలోనేయివేల్చిన పోల్కినోటి । కడవలో
నీళ్ళువట్టినకరణియగున । పాత్రజనులకు బెట్టుటపౌరవేంద్ర । ౯౪ ॥ ఆ ॥ గీ ॥
వునుకగుక్కతి త్రిబోసినపాలునీ । శ్లథికనింద్యమైనయట్టుదుష్ట । మైయపా
త్రవిషయమగునీగిస్పృథవోవు । నిచ్చుచోటఁబాత్ర మెఱుఁగవలయు । ౯౫
క ॥ దురమునఁగయిదువ గొనితను । బోరిగొననే తెంచునట్టి పురుషుని వే
దాం।తరహస్యవేదినయినం । బొరిగొనినంబాతకంబు పొందదువత్సా ।
౯౬ ॥ క ॥ బలవంతుడుపై నెత్తిన । బలహీనుడు ధనముగోలువడిన యత
న్నము । చ్చిలిద్రవేగునతడుగామా । కులచిత్తుడు నిద్రలేకకుందుదురధిపా ।
౯౭ ॥ క ॥ తుమ్మిముల్గుచువారిగనివా।లమి వెట్టుదురెననుం దలంపసనూన। త్రు

మయకము మెఱయతొడవు । త్తమహాపముగోరువారు దాల్తురుదానిన్ ॥
౯౮ ॥ ఆ ॥ సౌఖ్యమయతాల్చియుండ జనదెల్లప్రొద్దుతే । జంబదాల్చియుండ
జనదునతికి । సంతకక్షముండు సంతతతేజంబు । నగుటదోషమందురన
ఘమతులు । ౯౯ ॥ క ॥ గరదుని గృహదాహకునం । త్రరహస్యవిభేదినాత
తాయిబరసతి । హరుబంధుఘాతిబరిధన । హరణపరుణింజంపి పుణ్యుడగు
నృపుడనఘా । ౧౦౦ ॥ క ॥ దండార్హులయినవారల । దండింపకయున్నజూవె ధా
త్రీవిభునా । ఖండలసన్నిభునైనబ్రి । చండవుగిల్బిషముపొందుజగతీనా
థా । ౧౦౧ ॥ క ॥ ధనమపహరించుటయాతన । కనిశముబనిగాంకబ్రతుకు న
తిలుబ్ధునకున్ । వినుశత్రులచేనెటకు । మునుతనప్రజజేతజేటు మూఢున
రేంద్రా । ౧౦౨ ॥ క ॥ రక్షప్రజగోరనిజయో । గక్షేమార్థముగ [illegible] క్షితి
నడుపన్ । దక్షుడగురాజునడువకు । పేక్షించిన బాపమొందదేకురుముఖ్యా
ఖ్యా । ౧౦౩ ॥ అరిదిపిలు కానియజ్ఞ్వం । శరమొక్కనినోంచు దప్పిచక్కిన
జనునే । క్రూరులైనవారిసీతి । స్ఫురణముసగిరాజు నతని భూమియుజెఱుప
చున్ । క ॥ పరిహాసముభాషణములు । నీతిక్షణములోనుగాగ నింద్యంబులు
సుం।దరులయెడడీనికేమనీ । చారదగదక్లైన మనమునొచ్చుగుమారా
॥౧౦౪॥ క ॥ సమతయుదమమునుతీక్షయు । సమత్సరముహ్రీయుధృతియున
నసూయార్య । త్వములునపింసాధ్యాన । క్షమాత్యజనసూనృతములు స
త్యముమూర్తుల్ । క ॥ ధీరమతియుక్తిజేసివి । చారింపగనిక్కువంబు సర్వ
జనస్వ । ర్గారోహణసోపానం । బారగధర్మబచూవె యతిరమ్యంబై ।
౧౦౬ ॥ క ॥ ధర్మమధర్మముభంగిన । ధర్మముధర్మంబ మాడ్కిదనయాతో
చున్ । నిర్మలమతినరయవలయు । ధార్మికతంగోరువారు తమకేర్పడగన్
।౧౦౭॥ తే ॥ గీ ॥ బుద్ధిమంతులవలనను దుర్బుద్ధులధిక । పలనహీనులయా
పనివలనజెనటి । వారనూయలు సేయదురీరసమున । నింతయునెఱుంగవ
లవదె యీవువత్స । ౧౦౮ ॥ తే ॥ గీ ॥ పోదలుదరుగుటకై పొడవెదుగు బ
డుట । కైకడుంజేరుబాయుటకై జనించు । బాలియుటకునై సుఖంబు
లబొందుదుఃఖ । మొందుటకు నైపదార్థమ్ము లెందునధిప ॥ ౧౦౯ ॥
క ॥ నరవర నరనాన్నంబులు । … నద్వస్తువు…ను జెరమనయున

వి । ష్టరములు గావాధీనత । నరుఁబొందం బాయువాని నమ్మమి
యుర్విన్ । ౧౧౧ ॥ క ॥ గతమునకును వగవకయా । గతమునకును
నోరుదెరచి కడుగోరకదీ । నతబొందక దైవంబె । గతిబంచినదా నబో
దు గాకనవలయున్ । ౧౧౨ ॥ ఆ ॥ వె ॥ అంతకుండు జనులకాసన్నదై
యుండ । నిమిషమాత్రమేనినిశ్చయింప । దగనిజీవనంబు దద్దయుస్థిర
ముగా । జేసికార్యమెడయ జేయదగునే । ౧౧౩ ॥ క ॥ తనపూర్వకర్మఫ
లములు । దనకువశముగాక పొందుదరితోవానిం । గనుగొననేరకమూ
ఢుడు । దనకాపదయయినచోట దైవముదూరున్ । ౧౧౪ ॥ తే ॥ గీ ॥ క
లిమిలేనియు ననునవి కాలవశగత । ములుబోధవిహీనుల దర్పదైన్య
కలితసుఖదుఃఖముల బెట్టుగాక । యర్థములయనిత్యత లెరిగినగలదె వికృ
తి । ౧౧౫ ॥ క ॥ దుర్గమువలన శ్రోత్రియుఁడగు । నతులతపోయుక్తిగ
డు మహత్త్వమువడయున్ । ధృతిచేసహాయ యుతుఁడగు । నతిశయము
గ బుద్ధిమంతుఁడగు బుధసేవన్ । ౧౧౬ ॥ క ॥ వినుశిష్టచరితగైకొని।య
నపాయత నడువనడువనతఃకరణం । బునఁబొదలునట్టినమ్మద । మనఘా
దుర్లభము సూవెయన్య పథములన్ । ౧౧౭ ॥ తే ॥ గీ ॥ వృద్ధజనసేవవల
ననంపృద్ధిబొందు । విమలబోధంబు దానిచేవిస్తరిల్లు ధర్మమార్గానుశర
ణంబు దానివలన । బురుషుడతులితసౌఖ్యంబు బొరయునధిపా । తే॥గీ॥
కల్లుద్రావుటగురుపత్నిగవయుటయునువిప్రుజంపుటబ్రహ్మస్వవిషయమై
న । ముచ్చిలియునివిగలిగి కూరజనుల । ప్రీతిబొందుటయు మహాపా
తకములు। ౧౧౯ ॥ క ॥ దుర్గమమున దశకుసుమఫలో ॥ ద్గమముల క్రి
యగార్యములనొదవు తత్ఫలముల్ । దమతమరిగర్తకుభో । గ్యములైని
యతి శుభాశుభాకారములన్ । ౧౨౦ ॥ క ॥ వినుగురుపూజనవిప్రా ।
ర్చనములధికపుణ్యములధ । రావల్లభవిప్రనినిందించుటయునున । గ్ని
ని వేదమువిడుచుటయును । గిల్బిషతమముల్ । ౧౨౧ ॥ తే ॥ గీ ॥ రూప
గుణశీలములనను రూపుడైన । వరునకొసగక గన్నియవలసినట్లు । తగని
వానికి నిచ్చుటధర్మ । దేవతాతనూభవ బ్రహ్మహత్యసమము
లు । ౧౨౨ ॥

నీతిసంగ్రహము,

సంపూర్ణము.

ప్రకటన

గోదావరిజిల్లా కాకినాడ నగరంమశీదువీధి నెం 1862 రు యింటి యందు శ్రీ వేంకటేశ్వర విద్యాసాగరప్రెస్సు అనుపేరుతో అచ్చుఆఫీసువుంచి అనేకరకముల ఆంధ్రగీర్వాణ గ్రంథములు ముద్రించి విక్రయించుచున్నారముమావద్దగ్రంథములుకొనువారికి వైశ్యులనంబరగుగవరకోమటులజాబితావుచితముగాయివ్వబడును. వెల 0—0—6

మం గు, వేం క ట రం గ నా థ రా వు.

బుక్కుసెల్లరు, గోదావరిజిల్లా, కాకినాడ.

END OF
TITLE